

О.В. Бондарук

Прогнозування розвитку ринку праці: досвід МВФ та США

У статті висвітлюються можливості використання макроекономічних та міжгалузевих моделей та інструментів у прогнозуванні ринку праці.

Ключові слова: програмне забезпечення, прогнозування ринку праці, ВВП, прогноз, професії.

The article highlights the possibility of using macroeconomic and intersectoral models and tools in forecasting the labor market.

Keywords: software, forecasting labor market, GDP, forecast, occupations.

Постановка проблеми. Розробка та реалізація ефективних стратегій розвитку регіональних ринків праці, вираженість управлінських рішень щодо збалансування попиту та пропозиції на ринку праці багато в чому визначаються наявністю прогнозно-аналітичного забезпечення діяльності керівників регіонального рівня, зокрема Державної служби зайнятості України. Сучасні дослідження стану та перспектив розвитку ринку праці у своїй переважній більшості пов'язані з використанням складних програмних інструментів математико-статистичного аналізу, макроекономічного та міжгалузевого моделювання й прогнозування. Відзначимо, що наявні інструменти (статистичні пакети, моделі тощо) прогнозування динаміки зайнятості та ринку праці, а також їх структурних характеристик, методами ймовірно-автоматного моделювання здебільшого презентують усі наявні можливості математико-статистичного аналізу. Обмеження у використанні таких програмних інструментів у практичній діяльності підрозділів Державної служби зайнятості України можуть пояснюватись, по-перше, складністю таких інструментів, а по-друге – відсутністю інструктивних матеріалів, методичних рекомендацій тощо по їх застосуванню до конкретних аналітичних та прогнозних потреб Державної служби зайнятості України, що доводить їх актуальність.

Метою даної публікації є огляд окремих програмних інструментів, їх особливостей та можливостей використання у прогнозуванні регіональних ринків праці.

Виклад основного матеріалу. Аналіз існуючого нині програмного забезпечення прогнозування ринку праці, яке використовує Міжнародний валютний фонд (МВФ), побудоване на основі статистичного пакету STATA та міжгалузевої макромоделі SONIA у поєднанні зі статистичним пакетом G7, розроблених центром "Інфорум" Університету штату Меріленд (США) [1, 2].

У 2012 р. МВФ запропонував для здійснення аналізу і прогнозування ринку праці модель на основі статистичного пакета STATA, що реалізована у MS Excel і дозволяє аналізувати та прогнозувати показники ринку праці будь-якої країни, по якій є достатній обсяг даних. При цьому статистичний пакет STATA забезпечує можливості

оцінки еластичності зайнятості, управління даними статистичного аналізу, побудови графіків, моделювання і програмування тощо. Дана модель дозволяє складати оцінки короткострокової та довгострокової еластичності з використанням різних підходів і економетричних методів.

Еластичність зайнятості за обсягом виробництва розраховується у ній з використанням двох альтернативних підходів. Перший полягає в оцінці еластичності з використанням регресій часових рядів. Другий дозволяє подолати проблему коротких часових рядів та спирається на панельну структуру, в якій еластичність зайнятості оцінюється з використанням конкретних оцінок нахилу траєкторії обсягу виробництва і стійкості зайнятості. Хоча ці оцінки дозволяють отримати середній показник чутливості зайнятості до обсягу виробництва за минулі періоди, ймовірно, ця чутливість змінюється з плином часу як функція структурних змін в економіці. Модель враховує цю характеристику, дозволяючи приймати суб'єктивні рішення при адаптації прогнозованої майбутньої еластичності на основі оцінюваної еластичності в минулі періоди з метою складання прогнозів при різних сценаріях політики.

На основі оцінки еластичності, прогнозованого майбутнього темпу її зростання, а також інших параметрів складаються графіки прогнозів зростання зайнятості за період аналізу у межах певного діапазону коефіцієнтів еластичності. Модель дозволяє побудувати графіки на основі розроблених у таблиці середньострокових прогнозів.

На основі вихідних даних модель будує і заповнює таблицю результатів функціонування ринку праці за можливими сценаріями. Описується поточний стан ринку праці даної країни з використанням показників загальної чисельності робочої сили, рівня безробіття та підсумкової кількості зайнятих і безробітних. Демонструється прогнозована чисельність робочої сили в останній рік прогнозованого періоду, за якою слідує розрахункова кількість вступників до лав робочої сили та сукупне число осіб, які в даний час не мають роботи і вступають до лав робочої сили.

У наочному супроводі в таблиці середньострокових прогнозів представлені чотири можливих ряди даних щодо рівня безробіття на прогнозований період з використанням наступних параметрів:

1. базисний темп зростання і базисна еластичність;
2. базисний темп зростання і змінена еластичність;

Бондарук Олександр Володимирович, науковий співробітник лабораторії соціальних досліджень проблем ринку праці, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ).

3. альтернативний темп зростання і базисна еластичність;

4. альтернативний темп зростання і змінена еластичність.

Прогнози рівня безробіття враховують специфічні риси самого феномена безробіття. По-перше, робоча сила може розглядатись як ендогенна змінна. Пропозиція робочої сили не є абсолютно нееластичною і може змінюватися відповідно до змін заробітної плати або перспектив зайнятості. Оцінки базуються на існуючих показниках участі населення в робочій силі, прогнозах чисельності населення і, певною мірою, на прогнозах темпів економічного зростання. По-друге, суттєве значення можуть мати трендові особливості. Економетричні оцінки дозволяють враховувати трендові складові. Прийняття такої специфікації передбачає, що темп зростання зайнятості відчуває систематичний вплив інших факторів окрім темпів зростання (включаючи потенційні темпи зростання). Дане явище може легко пояснюватися за наявності достатнього досвіду роботи по країнах. Тренди можуть мати значні наслідки для прогнозів рівнів зайнятості та безробіття, а також темпів економічного зростання, необхідних для досягнення цільових показників. По-третє, нелінійна динаміка може призводити до істотних змін. При дуже малих змінах обсягу виробництва фірми можуть віддати перевагу збереженню надлишкової робочої сили або оплачувати понаднормові своїм працівникам, так що еластичність є низькою. Можливості для цього можуть зменшуватися в міру того, як зміни обсягу виробництва збільшуються або стають довготривалими. При дуже великих змінах встановлення відповідностей між працівниками та вакантними робочими місцями може стати менш ефективним, що може призводити до більш низької еластичності за обсягом виробництва. Оцінки еластичності в загальному випадку знаходяться “всередині вибірки” і засновані на невеликих або помірних коливаннях обсягу виробництва. Це може мати значення, якщо обговорюваний сценарій економічної політики або передбачуваний необхідний темп зростання значно вищий тих, які існували раніше.

Варто відзначити певні особливості інших прогнозних даних, які отримуються в результаті. У моделі основна увага приділяється кількості робочих місць, але не обов'язково їх якості. Розуміння механізмів оцінки еластичності та прогнозування результатів функціонування ринку праці веде до більш комплексного обговорення економічної політики. Економічне зростання на душу населення може підвищитися завдяки технології та більш високого рівня зайнятості. Оцінки еластичності зайнятості допускають гнучкість явних чинників, але у обговоренні економічної політики мають враховуватися і латентні чинники. В оцінках еластичності зайнятості, складених за допомогою регресії логарифма зайнятості та логарифма обсягу виробництва, не проглядається чіткої відмінності між фактичним і потенційним обсягом виробництва, отже не враховується, чи є ці взаємозв'язки короткостроковими чи довгостроковими. Однак у будь-яких обговореннях, де розглядається підвищення потенційних темпів зростання протягом кількох років, а не циклічні коливання, неявно мається на увазі проведення структурних реформ, що підвищують потенційні темпи зростання.

Таким чином, модель аналізу ринку праці МВФ на основі статистичного пакета дає можливість визначити зміни зайнятості, перспективи річного зростання зайнятості, необхідні темпи щорічного зростання реального ВВП для відповідного рівня зайнятості, середньостроковий рівень безробіття. У той же час вона не надає повноцінних даних по галузях і професіях окремо.

Міжгалузева макромодель прогнозування зайнятості SONIA (Structural Occupational National Industry Analysis) розроблена з використанням економетричної комп'ютерної програми G7 центру “Інфорум” Університету штату Меріленд і необхідна для побудови та використання міжгалузевих макроекономічних моделей, а також для обробки й огляду даних у графіках, таблицях або текстовому форматі на замовлення Міжнародної організації праці (МОП). За допомогою бази даних G7 можна легко створювати таблиці історичних рядів цих даних або прогнози моделі. Програма має понад 150 команд, але опанувавши навіть 10–12 із них, можна здійснювати інформаційні запити.

Модель SONIA у нинішньому вигляді дозволяє будувати прогнози на 10 років, зокрема здійснювати розрахунки міжгалузевого балансу трудових ресурсів на рівні видів економічної діяльності, наприклад, України, отримувати макроекономічне сумарне кінцеве споживання у поточних і постійних (порівнянних) цінах та прогнозувати зайнятість. А також дозволяє моделювати різні сценарії розвитку. Наприклад, якщо, моделюючи сценарій, трохи скоротити витрати уряду, підвищити рівень особистих заощаджень, злегка прискорити темпи зростання продуктивності праці, то спостерігається значне зростання обсягів виробництва. Однак такі галузі, як “державне управління”, “освіта”, “охорона здоров'я та соціальна допомога” демонструють зменшення обсягу виробництва, що пов'язано зі скороченням державних видатків у моделюванні сценарію. Решта порівняльних таблиць ілюструють прогноз щодо інших питань, зокрема професійної зайнятості населення. Отже, крім основного застосування даної моделі (побудова прогнозів щодо зайнятості населення по галузях та видах професійної діяльності), існують інші можливості її використання: дослідження економічних наслідків альтернативних сценаріїв змін у чисельності населення; аналіз впливу зайнятості на різні сценарії експорту; використання моделі як системи короткострокового та середньострокового прогнозування в Україні.

Таким чином, модель SONIA видається перспективною принаймні в таких аспектах:

- здійснення прогнозів щодо зайнятості по галузях та видах професійної діяльності, зокрема отримання кількісних даних робочої сили;
- відстеження зміни питомої ваги професій з часом, що дозволить більш повно вирішувати питання профорієнтації молоді;
- вплив різноманітних чинників (чисельність робочої сили, віковий та статевий склад населення, продуктивність праці тощо) на показники зайнятості населення.

Однак про дану модель можна говорити лише як про робочу модель прогнозування. Але водночас її розроблення стало можливим за наявності не лише даних Державної служби статистики України, Національного

банку України, Міжнародної організації праці та ООН. Під питанням лишаються можливості застосування даної моделі для прогнозування регіональних ринків праці.

Висновки. Використання запропонованих інструментів дозволяє розробляти варіантний прогноз основних параметрів ринку праці, зайнятості населення та її структур залежно від макроекономічних сценаріїв розвитку економіки. Використання моделей може надати важливий прогнозно-аналітичний матеріал для плідного вирішення зазначених макроекономічних проблем у сфері зайнятості та на ринку праці, а також сприяти забезпеченню населення легальною й гідною працею, а підприємства – кваліфікованими спеціалістами та робітниками.

Цінність розглянутих у статті інструментів істотно зростає при системному підході до моделювання та прогнозування економіки. На підставі цього вважаємо за доцільне розробити докладні методичні рекомендації з представленого програмного забезпечення для керівників та спеціалістів центрів зайнятості. На нашу думку, це може сприяти:

1) розробленню кращої стратегії освіти і професійного навчання з урахуванням стану ринку праці;

2) вдосконаленню системи професійної орієнтації випускників шкіл з метою вибору ними і здобуття перспективних професій;

3) задоволенню потреб у професійній підготовці та перепідготовці безробітних і осіб, які можуть підлягати звільненню;

4) стимулюванню мобільності робочої сили в межах України;

5) визначенню потреб у залученні іноземної робочої сили;

6) розробленню і впровадженню програми повернення трудових мігрантів та інше.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.stata.com>
2. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://forumweb.umd.edu>

Стаття надійшла 02.04.2014

Євросоюз виділить на розвиток ринку праці Донбасу 1,5 млрд євро – Порошенко

Україною спільно з Європейським Союзом розроблено нову програму зі створення та збереження робочих місць у Донбасі. Для її реалізації ряд країн погодилися створити фонд розміром 1,5 млрд євро. Про це 19 червня під час зустрічі з представниками ділових та економічних кіл Донецької та Луганської областей заявив Президент України Петро Порошенко, повідомляє прес-служба Президента.

Згідно із повідомленням, глава держави поінформував представників Донбасу про деталі мирного плану зі врегулювання ситуації на сході країни. Він особливо підкреслив важливість «спільних та узгоджених дій сьогодні».

Петро Порошенко окремо акцентував на пунктах плану з децентралізації влади, зокрема на необхідності розширення повноважень громад.

Також Президент України запропонував запровадити державну програму з відновлення житла, яке було зруйноване в Донецькій та Луганській областях.

За матеріалами сайту nashagazeta.net >>

«Ми готові працевлаштовувати переселенців. На сьогоднішній день в Україні є 50,4 тис. вакансій» – Денісова

Громадяни, які переїжджають з АР Крим, Донецької та Луганської областей до інших регіонів країни на тимчасове проживання, можуть стати на облік до Державної служби зайнятості України, пред'явивши лише посвідчення особи. Сьогодні переселенцям пропонують 50,4 тис. вакансій. Про це заявила Міністр соціальної політики Людмила Денісова.

Міністр наголосила, що найбільше їх у місті Києві (7,3 тис. вакансій, з числа внутрішньо переміщених осіб з питань працевлаштування звернулося 314 громадян), Дніпропетровській (7,5 тис. вакансій – звернулося 117 переселенців), Харківській (2,7 тис. вакансій – звернулося 74 людей) та Київській (2,4 тис. вакансій – звернулося 77 осіб) областях.

За її словами, майже 26 тис. вакансій, які сьогодні пропонуються в Україні, для працівників робітничих професій – слюсарів, токарів, електрогазозварювальників, водіїв, робітників з ремонту електричного обладнання та інших. Окрім того, ринку праці сьогодні необхідні й висококваліфіковані фахівці – бухгалтери, економісти, лікарі, інженери з відповідним досвідом роботи та високим рівнем кваліфікації, а також IT-спеціалісти. Державна служба зайнятості надає в цілому понад 14 тис. таких вакансій.

Людмила Денісова також зазначила, що сьогодні є можливість працевлаштуватися працівникам сфери торгівлі та послуг (6 714 вакансій), технічним службовцям (1 824 вакансії), а також кваліфікованим робітникам сільського та лісового господарств, рибництва та рибальства (1 251 вакансія).

Окрім цього, Міністерство соціальної політики розробляє нову програму працевлаштування в Україні з урахуванням потреби забезпечення робочими місцями переселенців зі східних регіонів України.

Програма передбачає тісну співпрацю з роботодавцями. За рахунок Фонду соцстрахування на випадок безробіття тих людей, які залишаться без роботи і вимушені будуть переїхати на нові території, ми готові також навчити новим професіям, зазначила Людмила Денісова.

За матеріалами www.kmu.gov.ua